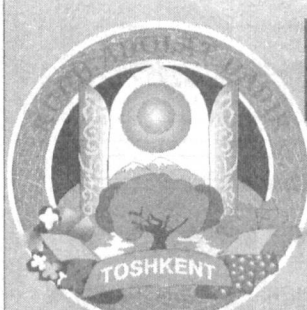

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

Шаҳар ижтимоий-сиёсий газетаси

№ 49 (8.939)

1997 йил

30 апрель, чоршанба

Сотувда эркин нархда

Вазирлар Маҳкамасида шу йил 26 февраль куні бўлиб ўтган мажлисда Жаҳон банки, Европа тикланиш ва тараққиёт банки, Халқаро молия корпорацияси, Осиё тараққиёт банки, Немис техник ҳамкорлик жамияти, Тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш Урта Осиё — Америка жамғармаси, бошқа халқаро ва хорижий миллий молиявий тузилмалар мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш учун 350 миллион АҚШ доллари миқдорида кредитлар тақлиф этаётганликлари таъкидланган эди. Президентимиз ана шу масалага тўхталар экан, «бу маблағларни ўзлаштириш учун қани ўша мулк эгалари, қолаверса, қани зарур экспертизадан ўтган инвестиция лойиҳалари», деб жуда ўринли савол берган эди.

Бугунги кунда Тошкент шаҳар товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасида ана шундай лойиҳаларни танлаш жараёни давом этапти. Аввал туман даражасида сараланиб, хусусий фирма, хусусдорлик жамиятлари, қўшма корхоналар, кичик ва ўрта бизнес вакиллари томонидан шаҳар палатасига тақдим этил-

даражасида бўлишига эришиш мушкул. Шунинг учун улар кредит ҳисобига ишлаб чиқаришни янада такомиллаштириш ниятидalar.

Инвестиция лойиҳалари учун кредит олиш тартиб-қоидалари тўғрисида барча туманларда семинарлар, учрашувлар ўтказилди. Уларда мутахассислар томонидан тадбиркорларни қизиқтираётган жуда кўпдан-кўп саволларга батафсил жавоб берилди. Бу ишлар айниқса, Мирзо Улугбек, Сергели, Собир Раҳимов, Шайхонтоҳур туманларида пухта ташкил этилди.

Шаҳар палатаси консалтинг фирмаси тадбиркорларга ҳужжатларни расмийлаштириш, лойиҳаларни иқтисодий жиҳатдан асослаш, бизнес режалар тайёрлашда яқиндан амалий ёрдам кўрсатяпти. Бундай кўмакдан «Телатт-Осиё трейдинг» Ўзбекистон — Украина қўшма корхонаси тадбиркорлари мамнуликларини изҳор қилдилар.

Консалтинг фирмаси ёрдамида биз икки та инвестиция лойиҳаси тайёрланди, — дейди қўшма корхона бош директори Д. Шоумаров. — Уларнинг биттиси пайвандлаш электродлари ишлаб чиқариш, иккинчиси эса Тошкентни ташқи безаш билан боғлиқ, Хусусан, электродларга бўлган талабни ўрганиш юзасидан маркетинг тадқиқотлари бу жуда харидорлигир маҳсулот бўлишини кўрсатди. Шунинг учун ажратиладиган кредит ҳисобига зарур машина-ускуналар, хом ашё, компьютерлар сотиб ололмиз. Келгуси режаларимизда эса кичик ис-сикхоналар тайёрлаш бўйича ишлаб чиқари-шимизни кенгайтириш кўзда тутилган.

Очигини айтганда, биз анчадан буюн кредит олиш илнжиди эдик. Бироқ бунга республикаимиз Президентининг кичик ва ўрта тадбиркорлини ривожлантиришни рағбатлантириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида Фармони чиққандан сўнг умид туғилди. Айниқса, кредитни эркин алмаштириладиган валютада олиш имконияти борлиги бизни қувонтирмоқда. Олинган маблағ ишлаб чиқаришни кенгайтиришга хизмат қилади.

Шаҳар товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасида инвестиция лойиҳаларини саралаш иши давом этмоқда. Хар ҳафта банк, йирик корхоналар, давлат мулк қўмитаси, истиқболни белгилаш ва статистика бош бошқармаси, Бизнес-фонд, товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси вакилларидан иборат шаҳар ҳокимлигининг ишчи комиссияси ўз мажлисларини ўтказмоқда. Бу комиссияга Тошкент шаҳар ҳокими бошчилик қилади.

«Спектр» нефть қурувлари ичидаги насослар учун кабель ишлаб чиқаришни ҳам йўлга қўйган. Бу маҳсулотнинг ҳаммаси экспортга жўнатишмоқда. Қўшма корхонанинг бундай маҳсулотларига республикаимизда ҳам, унинг ташқарида ҳам талаб тобора ортиб борапти. Шунинг учун «Спектр» тадбиркорлари резина участкасини техник жиҳатдан қайта жиҳозлаш юзасидан лойиҳа тайёрландилар. Ҳозир замонавий машина-ускуналарсиз маҳсулот ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш, унинг жаҳон андозалари

Ойдин ҲОШИМОВА.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ҚОНУНИ

САВДО, МАТЛУБОТ КООПЕРАЦИЯСИ ВА АҲОЛИГА МАИШИЙ ХИЗМАТ КўРСАТИШ ХОДИМЛАРИ КУНИНИ БЕЛГИЛАШ Тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҚАРОР ҚИЛАДИ: Июнь ойининг охириг яқшанбаси Ўзбекистон Республикаси Савдо, матлубот кооперацияси ва аҳолига маиший хизмат кўрсатиш ходимлари куні деб белгилансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1997 йил 25 апрель.

«Тошкент трактор заводи» давлат хиссасдорлик жамиятининг 19-йиғув цехига қарашли ҳайдаб-текширув бўлимида айни вақтда ТТЗ-80, ТТЗ-100 русумли тракторларни синовдан ўтказишмоқда. Бу ишда ҳайдовчи-синовчилар тракторларнинг барча муаммоларини тўғрилаб, сўнг харидорларга жўнатишга рухсат этишадир.

СУРАТДА: ҳайдовчи-синовчи Шомурод Холиқовлов ва Тозабой Халилаевлар навбатдаги вазифаларини адо этишмоқда.

Рустам Шарипов олган сурат.

«Ўзбекистон — Ватаним маним»

ҒОЛИБЛАР АНИҚЛАНДИ

Мустақиллигимизнинг олти йиллигига бағишланган «Ўзбекистон — Ватаним маним» кўшиқлар кўрик-танлови борган сари қизгин тус оляпти. Янги-янги номлар кашф этилмоқда, жўшқин кўшиқлар яратилмоқда. Бунга Мирзо Улугбек туманида ўтказилган танловда яна бир марта гувоҳ бўлдик. Тумандаги бадиий жамоалар, ҳаваскор хонандалар иштирок этган ўзига хос кўшиқ байрами ҳеч кимни бефарқ қолдирмади.

Танлов ҳайъати тумандаги «Юлдуз» маданият уйи қошидаги «Олтин водий» халқ ашула ва рақс дастаси ақсақон хонандаси Каюм Усмонов ижро этган «Ватан мадҳи» (Назармат шёери) кўшигини энг яхши деб топди. Ик-

кинчи ўринга «Гулшан» маданият уйи қошидаги «Сайёра» вокал-чолғу гуруҳи хонандаси Алишер Қобулов «Ватан» (Махмуд Тоиров шёери), 4-санъат мактаби «Сарбон» муаллимлар ансамбли «Ўзбекистон» қўшиғи (Шавкат Матёқубов шёери) лойиқ қўрилди. Учинчи ўринга эса «Сарбон» гуруҳи («Ватаним»), Успенский номидаги болалар мусиқа мактаби хор жамоаси («Оҳанглардаги эртаклар»), ҳаваскор хонанда Тўлқин Юнусов («Ўзбекистон Ватаним») ижро этган кўшиқлар сазовор бўлди.

Ғолибларга пул мукофотлари топширилди. Улар энди май ойида бўлиб ўтадиган шаҳар кўрик-танловида қатнашадилар.

Толиб САБДУЛЛАЕВ.

Обуна — йил бўйи

«ОҚШОМ» ДОИМИЙ ҲАМРОҲИНГИЗ

Қадрли «Оқшом» муштарийлари! Шу нарсани яна бир бор эслатиб ўтмоқчимизки, ўзингиз севган «Тошкент оқшом» газетасига бутун йил бўйи обуна бўлишингиз мумкин. Бунинг учун хар ойнинг ўнчиги кунига қадар шаҳримиздаги ҳоҳлаган алоқа бўлимига бориб обунани расмийлаштирсангиз, келаси ойдан бошлаб «Оқшом» газетаси хонандонингизга кириб бораверади. Газетанинг чакана савдога жуда ҳам чегараланган миқдорда чиқарилишини инобатга оладиган бўлсангиз, унинг хар бир сонини вақтида олишингиз ишончли йўли газетига обуна бўлиб қўйишдир.

Обуна нархларини яна бир бор эслатиб ўтмоқчимиз.

Уй манзилига:

- Бир ойга — 106 сўм
- Ҳ ч ойга — 318 сўм
- Олти ойга — 636 сўм

Абонент қутисига:

- Бир ойга — 79 сўм
- Ҳ ч ойга — 237 сўм
- Олти ойга — 474 сўм

Юқорида келтириб ўтилган обуна нархлари Тошкент шаҳрида истикомат қилувчи муштарийларимиз учун мўлжалланган. Ўзбекистон Республикасининг вилоят ва шаҳарларидаги «Оқшом» муштарийлари газетига обуна бўлиш истагида бўлсалар уларга жойлардаги алоқа бўлими-ларида обуна нархларини айтишади. Обуна масаласида бирор муаммо туғилгудек бўлса 33-29-33, 33-29-70 (таҳририят) ёки 33-47-49 («Тошкент почтаси» корхонаси) га қўнғироқ қилинг.

Газета индекси — 64690.

БУГУНГИ КУН НАФАСИ

МАМПАКАТИМИЗДА

- Ўзбекистон Республикаси Президенти Исом Каримовнинг Фармони билан Конрад Аденауэр жамғармасининг минтақавий вакили Вольфганг Шрайбер «Дўстлик» ордени билан мукофотланди.
- Президент Исом Каримовнинг тақлифига биноан Италия Республикасининг Президенти Оскар Луиджи Скальфаро 2-4 май кўнлари расмий ташриф билан мамлакатимизда бўлади.
- Тошкентда Қозғистон, Қирғизистон ва Ўзбекистон мудофаа вазирлари ўзаро ҳарбий ҳамкорлик масалаларини муҳокама қилдилар.
- Ўзбекистон билан Сингапур ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатилди.
- Бухоро вилоятининг Туркменистон билан чегарадош Олот туманида божхона мажмуи фойдаланишга топширилди.
- Хотин-қизлар қўмитасининг кеча бўлиб ўтган пленумида маънавиятни юксалтиришда аёллар иштироки муҳокама этилди.
- Олмаликда Жанубий Кореянинг «ДЭУ-телеком» корпорацияси билан ҳамкорликда қурилган 10 минг рақамли замонавий автомат-телефон станцияси ишга тушди.
- Фарғона вилояти деҳқонлари чигит экишни ниҳоясига етказдилар. 127 минг гектарга, шу жумладан 20,5 минг гектарга плёнка остида чигит экилди.
- Қорақалпоғистонга АҚШ «Кейс» фирмасининг 45 та «Магнум-7240» трактори келди. Ўтган йили бу ерда 10 та «Магнум» тракторида 17 минг гектар майдон шудгор қилинган эди.
- Ўзбекистонда яна битта — «САР» авиакомпанияси рўйхатга олинди. У асосан қишлоқ ҳўжалик ишларини бажаришда, осмондан суратга олишда, шошилинч тиббий ёрдам кўрсатишда ишлатиладиган енгил моторли самолётларга эгадир.
- Қўқоннинг «Кўнчи» хиссасдорлик жамияти негизда хромли чарм ишлаб чиқариш бўйича Ўзбекистон—Жанубий Корея қўшма корхонаси дастлабки маҳсулот чиқара бошлади. У тўла қувват билан ишлаб бошлаган, сифатли пойабзал ишлаб чиқариш учун кунига 1 миллион квадрат дециметр миқдорида хромли чарм тайёрлайди.

ҲАМДУСТЛИКДА

- Ставрополь ўлкасида Армавирдан сўнг Пятигорск шаҳрида ҳам бомба портлатилиши оқибатида икки киши ҳалок бўлди, 20 киши жароҳатланди. Бугун Сочида дам олаётган Россия Президенти Борис Ельцин Бош вазир ўринбосари, ички ишлар вазири Анатолий Куликов билан кейинги пайтда мамлакат жанубида авжига чиққан террорчилик ҳаракатларига барҳам бериш масалаларини муҳокама этади.
- Сухумида Грузия-Абхазия моjarоси ҳудудидида хавфсизлик зонасини кенгайтириш юзасидан музокара-лар бошланди. Бу зона Абхазия ҳудудига 10 километрга кенгайтирилиши тўғрисида Ҳамдўстлик давлат раҳбарларининг яқинда Москвада бўлиб ўтган учрашувида келишилган эди.
- Россияда иқтисодий ислохотларнинг иккинчи босқичи бошланганлиги эълон қилинди. Унга қўра мамлакат уй-жой-коммунал ҳўжалиги соҳасида ислохотларга киришилиди. Бунда асосан ушбу соҳага сарфланаётган бюджет маблағларини камайтириш кўзда тутилган. Шунингдек, табиий монополиялар — «Газсаноат», ягона электр тизими ҳамда темир йўлларда ҳам ислохотлар ўтказилиши мўлжалланмоқда.

ХОРИЖДА

- Эртага Англияда парламент сайловлари бўлиб ўтади. Сўнгги сўровларга мувофиқ унда 1979 йилдан буюн 18 йил давомида мамлакатда ҳўкмонлик қилиб келган консерваторлар ҳокимиятини лейбористлар қўлига топширишлари кўтиляпти.
- Бугун Вьетнам халқи миллий байрам — мамлакат бирлашган кўнни нишонламоқда.
- Истанбулда Қазарбайжон ва Арманистон президенти Хайдар Алиев ва Левон Тер-Петросян Тоғли Қорабоғ муаммосини муҳокама этидилар. Ана шу учрашувдан сўнг Хайдар Алиев Озарбайжон ўз мамлакати таркибидаги Тоғли Қорабоғга янада кўпроқ мустақиллик беришга тайёр, аммо ҳеч қачон ушбу минтақада яна бир арман давлати тузилишига йўл қўймайди деб баёнот берди.
- Ҳиндистон федерал прокуратураси яқиндагина тузилган ҳўкуматнинг бир нечта юқори мартабали амалдорига нисбатан коррупция юзасидан жиноий иш қўзғатишни мўлжаллаётганлигини маълум қилди.
- Истанбулда иқтисодий ҳамкорлик бўйича Қора денгиз ҳавзаси мамлакатлари ташқи ишлар вазирларининг навбатдаги учрашуви бўлиб ўтди. Унда ушбу минтақада интеграция жараёнини янада чуқурлаштириш масалалари кўриб чиқилди.

ШАҲАР ТЕЛЕФОН ТАРМОҒИ АБОНЕНТЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Алоқа кабелли иншоотларини таъмирлаш юзасидан режадаги профилактика ишлари амалга оширилиши муносабати билан

1997 йил 7 майдан 7 июнга қадар

42-АТС—46-АТС, 46-АТС—42-АТС, 49-АТС—46-АТС, 46-АТС—49-АТС, 43-АТС—46-АТС, 46-АТС—43-АТС, 41-АТС—46-АТС, 46-АТС—41-АТС, 42-АТС—48-АТС, 48-АТС—42-АТС, 49-АТС—48-АТС, 48-АТС—49-АТС

йўналишларига абонентларнинг чиқиши қўйиллашади.

Алоқа иншоотларини таъмирлаш юзасидан режадаги профилактика ишлари амалга оширилиши муносабати билан

8 майга қадар

Сергели-1 манзилида яшовчи 57/58-АТС абонентларида телефон алоқаси бўлмайд.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ТЕЛЕФОН ТАРМОҒИ ВА РАДИОЛАШТИРИШ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ.

ЯНГИЛИКЛАР ВОҚЕАЛАР ХАБАРЛАР

Кўргазмалар

ЎЗБЕКИСТОННИНГ МУСАФФО ОСМОНИ

БУГУН

Бадиий ижодкорлар уюшмасининг Марказий кўргазмалар залида республика расмдорларининг «Ўзбекистоннинг мусаффо осмони» мавзудаги бадиий кўргазмаси очилди.

Кўргазмага қўйилган расмдор санъатининг турли жанр ва йўналишларидаги кўпсонли ижодкорларнинг 300 дан ортиқ асарларида мамлакатимизнинг турли ҳудуд ва фасларидаги табиат манзаралари, табиат ноз-неъматлари,

натюрмортлар, Бухоро ва Хиванинг қадимги архитектура ёдгорликларининг айрим кўринишлари, давлат ва маданиятимиз арбобларининг сиймолари, турли касб, турли миллат ва авлод вакиллари сиймолари, улар руҳий ҳолатининг кўпгина кўринишлари, гўзаллиги акс этган.

Республика Истиклолга бағишланган асарлар ҳам кўргазмадан муносиб ўрин эгаллаган. Матоларга меҳр билан ишланган тасвирий санъат асарлари киши диққатини ўзига тортади.

Ҳасан АБДУНАЗАРОВ.

Анжуманлар

ОММАВИЙ УЙИНИ — ЖАҲОН ДАРАЖАСИГА

БУГУН

«Интерконтиненталь» меҳмонхонасида Марказий Осиё мамлакатлари футбол федерацияларининг раҳбарлари иштирокидаги минтақавий семинар ўз ишнини якунлайди.

Халқаро футбол федерацияси (ФИФА) ва Осиё футбол конфедерацияси (ОФК) тасарруфи остида ўтган семинарда минтақа футболини янада ривожлантириш тадбирлари, халқаро турнирлар ўтказиш тажрибаси атрофида муҳокама этилди.

Семинарни ўтказиш жойи сифатида Тошкент шаҳри танланганлигининг кўп сабаблари бор, — дейди ОФК бош котиби Петер Веллапен. — Ўзбек футболини ривожлантириш учун давлат миқёсида қў-

рилётган тадбирлар бутун Осиё футбол жамоатчилигига яхши маълум. Семинар давомида ушбу оммавий уйинни кенг ёйишининг Ўзбекистон тажрибаси ҳам намуна сифатида кўп марта тилга олинди.

Уч кўн давом этган анжуман қатнашчилари (Ўзбекистон ва Туркменистондан 4 нафардан, қолган республикалардан эса 3 нафардан вакиллар қатнашишди) ички чемпионатларни ўтказиш, уйинчиларнинг мақоми ва бошқа кўпгина масалаларни ҳам муҳокама этидилар. Шунингдек, ОФКнинг маркетинг соҳасидаги мутахассислари спорт бизнесини янада ривожлантириш ҳақидаги тақлифларини билдиридилар.

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ.

ҚОЗОҚ АДИБИ ХОТИРАСИ

Ёнорма

Буюк қозоқ адиби, академик Мухтор Аёзовнинг ном ўзбек китобхоналарига ҳам ардоқли. Унинг қаламига мансуб юзлаб ҳўжялар, пьесалар, «Қараш-қараш доғида узилган ўқ» сингари бакуват қиссалар, диниқис классик қозоқ оқини Абай Қўнобой ўғли ҳаётига бағишланган «Абай»эпопеяси хар бир ўзбек китобхоналик қалбидан жой олган.

Машҳур адиб ҳаёт бўлганида бу йил 100 ёшга қиради.

БУГУН

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг мажлислар залида Фанлар академияси ҳамда Марказий Осиё халқлари маданияти Ассамблеяси ҳамкорлигида Мухтор Аё-

зовнинг бир асрлик таваллуд кўнига бағишлаб илмий-адабий анжуман ўтказилар.

Анжуманга олимлар, адиблар, адабиёт илосмандлари, Мухтор Аёзовни шахсан билган, қўрган замондошлари, Алматидан ташриф буюрган меҳмонлар йиғилдилар. Анжумандаги «Мухтор Аёзовнинг жаҳон адабиётда тутган ўрни», «Мухтор Аёзов сабоқлари», «Мухтор Аёзов ва Ойбек», «Мухтор Аёзов ва Чингиз Айтматов», «Мухтор Аёзов ва ўзбек адабиёти» мавзуларидаги қизиқарли мавзулар йиғилганларга мансўр бўлди. Сўзга чиққан нотиклар Мухтор Аёзов ўзбек адабиётининг жанкуяр дўсти, тарбияотқиси бўлганлигини ҳам қатта қўнғироқ билан таъкидладилар.

Тоғир ЙЎЛЧИЕВ.

Футбол

ФИНАЛГА ЙЎЛЛАНМА

Тошкент шаҳар ҳокими кубоги учун анъанавий турнирнинг якунловчи, 3-босқич гуруҳ саралаш уйинлари бўлиб ўтди. Учрашувларда қуйидаги натижалар қайд этилди:

1-гуруҳ: «Трампаичи» — «Якасарой» — 0:1; «Ватанпарвар» — «Шайхонтоҳур» — 0:6.

2-гуруҳ: «Тошкатель» — «Асбоб-соз» — 1:1; «Сергели» — «Миробод» — 2:0.

3-гуруҳ: «Бектемир» — «Академия» — 2:0; «Тўрон» — «Юлчи» — 9:0.

Уйинлар натижасига кўра «Якасарой», «Шайхонтоҳур», «Асбоб-соз», «Сергели», «Бектемир» ва «Тўрон» командалари финалга йўлланма олдилар.

КЕЧА

финалда қатнашувчилар ўртасида қуръа ташланди. 10 май кўни олти-та жамоа икки гуруҳда майдонга тушади.

Бекзод ЭГАМОВ.

Чаваназолик

ШОҲСУПА ТУРИДА — ТОШКЕНТЛИКЛАР

Тошкент Очлопариди от спорти бўйича Ўзбекистон шахсий ва жамоа чемпионати мусобақалари ниҳоясига етди. Унда республикаимизнинг бир неча вилоятларининг терма жамоалари иштирок этишди.

Аёллар ўртасидаги беллашуларда тошкентлик Наталья Мазур ва Надежда Смирнова зафар кўчишди. Эркаклар ўр-

Якка тартибдаги меҳнат фаолиятининг айрим турлари билан шуғулланиб даромад олаётган фуқароларни аниқлашда назорат қилишнинг қийинлиги инобатга олиниб, шу йил 1 апрелдан бошлаб Тошкент шаҳар ҳокимининг янги қарори кучга кирди. Унга кўра Тошкент шаҳар Давлат солиқ бошқармаси томонидан якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланиб даромад олаётган фуқаролар даромадига қатъий солиқ тўлови микдорини белгилаш юзасидан қўлланилган иш кон-цепцияси ҳамда қатъий солиқ микдорлари келиб чиқи-шининг объектив-назарий ҳисоб-китоблари жорий этилди. Мухбиримизнинг Тошкент шаҳар давлат солиқ бош-қармаси бошлиғи Алишер Валиев билан суҳбати ҳам шу хусусда бўлди.

— Алишер Сайдаминвич, айтингчи, қатъий солиқ тўло-вини жорий этишдан кўзланган мақсад ва унинг афзаллик-лари нималардан иборат?

— Ўтказилаётган иқтисодий ислохотлар, хусусий тадбиркор-ликка кенг йўл очиб ва тегишли шарт-шароитлар яратиб бериш бозор иқтисодиётига ўтиш даврида тадбиркорлар сонининг кес-кин ўсишига олиб келмоқда. Албатта, бу жисмоний шахсларнинг тадбиркорликдан олаётган даромадлари микдорини тўғри аниқ-лаш ва солиққа тортиш борасида аниқ тизимга эга бўлишни талаб этади. Оқибатини айтганим бўлсам тадбиркорлар томонидан

«Малика» ҳиссасдорлик жамияти акциядорларининг нав-батдаги йилги баҳс ва мунозараларга бой бўлди. Жа-мийат бошқаруви раиси Рустам Ғуломовнинг ахбороти бир неча бор бўлиниб турди.

— Кечирасиз, раис. Сиздан ютуқлар билан бир қаторда кам-чиликлар хусусида ҳам эшитиш-ни хоҳлар эдик. Айтингчи, қандай қилиб дивидендлар микдорини ошириш мумкин? Бу йўлда нима ишлар қилинапти? Ахир ҳар би-римиз яхши умид билан «Мали-ка»нинг акцияларини сотиб олган-миз.

— Давлат мулк қўмитаси вакили-нинг ушбу сўзидан кейин зал яна-да жонланиб кетди. Жойлардан бу фикрни тасдиқловчи овозлар эшитилди.

— Ўзларингизга маълум, ди-видендларимиз йилдан-йилга ошиб борапти. 1995 йил якуна-лари бўйича ҳар бир акцияга 7 сўм-дан тўланган бўлса, ўтган йили бу кўрсаткич 60 фоизга ортди. Ал-батта камчиликларимиз ҳам йўқ эмас. Булардан энг асосийси ма-териал танқислиги. Ҳозир бунинг ҳам тадбирини кўриб чиқдик. Ма-ҳаллий корхоналар билан шарт-номалар туздик. Агар «Малика» тўла қувват билан ишласа, келгу-си йилги кўрсаткичларимиз ҳозир-гига нисбатан бир неча баравар ортқ бўлади.

— 1994 йилдан бери корхона очик турдаги ҳиссасдорлик жамия-ти таркибига иш юритапти. Ҳўш, бу унга нима бери?

— Янги усулнинг афзаллиги ал-лақончон ўзини исботлаб бўлди, — дейди навбатдаги саволга жавоб бериб раис. — Хусусан ишчи кор-хонанинг ҳақиқий ҳўжайинига айланди. У яхши ишлаб, яхши ҳақ олиш мумкинлигини тушуниб ет-ди. Шунинг учун имкониятлардан тўлиқ фойдаланиб меҳнат қи-линапти. Махсусот сифатида ҳам ўзгариш ясалди. Уларнинг турла-ри кўпайди. Янги технология кор-хона цехларидан ўрин ола бош-лади. Хабарларингиз бор — рес-публика бўйича биринчи бўлиб бизнинг 4 та махсусотимиз Ўзе-бекистон стандарти белгисини ол-ди. Молиявий томонимиз ҳам то-бора мустаҳкамланиб бормоқда.

мой муҳофазаси йўлида қандай ишлар амалга оширилди?

— Уларга ҳар ойда маошлари-дан ташқари ёрдам пуллари бери-лади. Хусусан маълум микдорда йўлқира, тушлик соват пули бери-либ турилибди. Бизда ишлаб на-фақага чиққан меҳнат кексалари-нинг ҳам аҳолидан хабардор бў-либ турибмиз. Ҳар байрамларда уларга турли-туман совғалар ва моддий ёрдам сифатида пул бери-лади. Ҳозирги пайтда «Малика»га қарашли 3 та болалар боччаси тў-лиқ корхона ҳисобидан ишлаб ту-

равар ошишига имкон яратди. — Мен 21 йилдан бери шу кор-хонада ишлайман, — дейди ҳисоб-чи Гулчехра Зокирова. — Битта им-тиёзли, 8 та оддий акция эгасиман. Уларга маошдан ташқари йил сайин дивидендлар олиб турибман. Албатта қанча яхши ишлаб, кўп фой-да олсак ўз ҳаёнимиз бойийди. Шундай экан, ҳадеб талаб қилавер-масдан унумли ишлашни ҳам ўйлай-лик.

— Корхонанинг ҳар бир аъзоси биринчи навбатда ўз олдига ҳўш, бутун мен жамоага қандай фойда келтирдим, деган саволини қўйиши керак, — дейди сўзга чиққан Ҳаби-булла Нажмидинов. — Ана шунда олға томон бурилиш бўлади. Тўғри, ҳозир раҳбарга кўп нарсаси ботлик, Лекин биз, атрофдагилар ҳам уни ҳамиша қўллаб-қувватлаб ту-ришимиз керак. Барча муаммолар аҳиллик ва ҳамкорликда бартараф этилади.

Ранглаш-тўқув цехининг брига-дир Уйлол Адабобоевич сўзи ҳам диққатга молиқ бўлди.

— Янгилик ихдорлари мана шу жамоанинг ўзи. Ҳар биримиз ўйлаб, мушоҳада қилиб ҳиссасдор бўлишни ният қилганимиз. Ҳеч бир янгилик тортишувларсиз яратил-майди. Баъзан бу йўлда янги-лишиш ва хатолар ҳам бўлиб ту-ради. Мана шу тўсиқларни енгиб ўта олсакгина, қилган ният ва ор-зуимизга эришамиз. Ўйламанки, жамоамиз бор имкониятни ишга солиб, янги усул афзалликлари-ни намоян этади. Ҳозир корхонами-зда тайёрланаётган жуда кўплаб махсусотлар хорижидан қо-лишмайдиган даражада. Шундай экан, яқин йиллар ичида «Мали-ка»нинг энг сифатли трикотаж буюмлари ҳақон бозорини кўра-ди.

Шундан кейин сўзга чиққан жамият касба уошамасининг раи-си Гулнора Мирзаева, корхона хо-сусийлаштириш бўлимининг бош-лиғи М. Тўлаганова, бош ҳисобчи Т. Векслерларнинг сўзлари қиз-гин баҳслар билан ўтди.

Йилги охирида ҳиссасдорлар иштирокида корхонанинг бу йил-ги иш режалари қайта кўриб чи-қилди.

Илҳом ШЕРМУХАМЕДОВ.

Саноат

МУЛККА ДАХЛДОРЛИК

ҳўжатлар тайёрланяпти.

— Акциялар қандай тарқатилга-ни бўйича аниқ маълумот бериш-нигизни истардик.

— 30 фоиз акцияларимиз кор-хона ишчи ва хизматчиларига тар-қатилди. Давлат мулк қўмитасига 32 фоиз, Ўзбекистон енгил саноат уошамасига эса 21 фоиз, қолганла-ри чет эл инвесторларига ва эркин савдо йўли билан тарқатилган. Иш-чиларимизга бироз енгиллик бериш мақсадида 30 фоиз акцияларимиз-нинг 1 фоизини имтиёзли, яъни бе-пул қилиб белгиланганмиз. Албатта шу ўринда, ҳўш, бу имтиёзли ак-циялар қимматга берилди, деган савол туғилиши табиий. Корхонада 10 йилдан 25 йилгача ишлаганлар-га 1 донадан шундай акция бери-лди. 25 йилдан ортқ меҳнат қилаёт-ганлар 3 донадан, жамоа ишлари-да фаол қатнашаётганлар эса 1 до-надан мана шундай акция эгалари бўлишди. Меҳнат ногиронлари, кўп болали оналар ҳам бу имконият-дан қуруқ қолишмади. Имтиёзли ак-цияларимизнинг умумий сони 1628 донани ташкил этади. Мана шу им-тиёзли акциялар билан қўйиб хи-соблаганда ишчи ва хизматчилари-миз қўйилад 48 минг 836 та қиммат-ли қоғоз бор.

— Ҳозир корхонада 2800 киши меҳнат қилаяпти. Уларнинг икти-рибди. Ҳўмон тоғ ён бағирларида оромгоҳимиз бор. Унда ҳар йили мингдан ортқ киши дам олиб қайтади.

Шундан кейин мунозаралар бошланди. Биринчи бўлиб сўзга чиққан корхона назорат ҳайъати раиси Т. Алажиева ўз фикрини шун-дай баён этди:

— Жамиятимиз фаолияти йил-дан-йилга яхшиланиб борапти. Бу-ни раисимиз томонидан келтирил-ган баъзи мисол ва рақамлардан ҳам билс бўлади. Лекин бундан кўра ҳам яхшироқ натижаларни кўл-га киритишимиз мумкин эди. Би-роқ бунинг имкони бўлмади.

— Фикрингизни аниқ баён эт-сангиз, — савол ташлади ўтирган-лардан бири.

— Бу сир эмас. Баъзан хом ашё танқислиги ишимизнинг белига те-пиб турди. Кўз тегмасин, бу йил бундай ҳол рўй бераётгани йўқ. Чўнки бунинг чорасини олдиндан кўриб қўйганмиз. Шундай экан, 1997 йил корхонамизда тўб бури-лиш йили бўлади. Жаҳон андоза-лари даражасида янги турдаги махсусотларни ишлаб чиқарамиз. Цехларимиз хорижий технологиялар билан янада бойийди. Бу режалар албатта келгуси йилда ҳиссасдорлар-га тарқатиладиган дивидендлар мик-дорининг бу йилгидан бир неча ба-

ТАДБИРКОРЛАРГА ҚУЛАЙ ТўЛОВ

Солиқ

даромадни яшириш ҳўллари учрамоқда. Ушбу мураккабликларни инобатга олган ҳўлда қўлланилаётган тартиб-қоидаларни бироз соддалаштиришга тўғри келмоқда. Қатъий солиқ тўлови тури ай-нан солиқ ундиришнинг синалган содда тури бўлиб, тадбиркор-лик фаолияти билан шуғулланаётган оддий фуқаролар учун бир-мунча қўлайликлар туғдиради.

Биринчидан, ҳар ҳил англасилимчиликларга чек қўйилади. Иккинчидан, тадбиркорларни аниқ рўйхатдан ўтказиш имконияти туғилади, учинчидан, кўзбўямачилик ва ҳар қандай аралашувлар-га чек қўйилади. Тўртинчидан эса солиқ тўлашдан бўйин товлаб юрган шахсларни аниқлаш ва уларга нисбатан тегишли чоралар-ни қўллаш имкониятини беради. Ўйламанки, бу тўлов тизими барча тадбиркорларга маълум келади.

— Қатъий солиқ тўлови қай йўсунда ўзгариб боради ёки аниқ тўлов микдори қандай белгиланади?

— Қатъий солиқ тўлови амалдаги энг кам иш ҳақи микдорига боғлиқ қилиб белгилаб қўйилди. Бу тўлов ихтиёрий равишда ҳар йил чорак учун алоҳида ёки тўлиқ йил учун тўлашни мумкин. Аммо тўлаб қўйилган солиқлар эгасига қайтарилмайдди. Солиқ тўланганини тасдиқловчи тўлов ҳабарномасида ёзилган ҳар бир тўлов учун алоҳида белги, яъни туман давлат солиқ инспек-сиясининг муҳри ва бошлик имзоси қўйилиши шарт.

— Тадбиркорларни қатъий солиқ тўлаш тартибига ўтказиш қандай амалга оширилмоқда?

— Аввалдан тадбиркорлик билан шуғулланиб келаётган шахс-ларнинг гувоҳномалари тўлов тури бўйича ҳақиқий деб ҳисобла-нади ва қачонки унинг муддати тугагандан сўнг давлат солиқ инспекциясига топширилиб, улар туман ҳўкмилгидан қатъий со-лиқ тўловчи гувоҳномасини олишлари мумкин.

Ўз фаолиятини давом эттирмоқчи бўлган тадбиркорлардан со-лиқ идораси томонидан тасдиқлаб берилган ҳисоб-китоб ва кас-са дафтарлари олиниб, ўрнига қатъий солиқ микдорини тўлаб фаолият кўрсатаётганлигини билдирадиган ҳўжат берилади. Сў-нгра, олдиндан тўлаб қўйилган солиқ микдори кўриб чиқилади ва яқуний ҳисоб-китоб қилинади.

— Қатъий солиқ тўлови қандай ҳисоб-китоблар асосида шакллантирилади?

— 1996 йили шахримизда тадбиркорларнинг сони 47563 на-фарни ташкил этган бўлса, шундан савдо-сотик фаолияти билан 39100 нафар ишгулланган. Бу 82 фоиздан зиёд демакдир. Қатъий солиқ тўлови савдо-сотик фаолиятининг махсус ажратилган жойла-рида, ерда ва лотокларда чакана савдо қилувчиларга жорий этилган. Ушбу фаолият тури билан шуғулланувчиларга қатъий солиқ микдори бир чорак учун энг кам ойлик иш ҳақининг 6 дан 30 баробаригача қилиб белгиланади: яъни ҳозирги пайтда 3600 сўмдан 18000 сўмгача. Ойига тўланадиган солиқ микдори 1200 сўмдан 6000 сўмгача бўлади.

1996 йилда фаолиятнинг савдо-сотик тури билан шуғулланув-чи ҳар бир тадбиркордан ўрта ҳисобда ойига 530 сўмдан солиқ ундирилган. Ҳозирда ўрта ҳисобда ҳар бир тадбиркор январь ойида 7000 сўмдан 12000 сўмгача даромад қилаётганлиги куза-тилмоқда. Агарда тадбиркор 12000 сўм даромад олса, у ҳўлда тадбиркорнинг даромад солиғи қўнунга бйноан 4080 сўмни таш-кил этади. Бу кўрсаткич тадбиркорлар фаолиятини тўрт хилга ажратиб шакллангандир. Яъни, савдо-сотик фаолияти, аҳўлига маший хизмат кўрсатиш фаолияти, халқ истеъмол моллари иш-лаб чиқариш ҳамда автотранспорт воситаларида хизмат кўрса-тиш фаолиятларидир.

— Агарда рўйхатдан ўтган тадбиркорлар томонидан со-лиқ тўланмаган бўлса, унда қандай чоралар кўрилиши кўз-да тутилган?

— Бу ҳўлда тадбиркорлардаги гувоҳномалар ҳақиқий эмас деб ҳисобланади ва олиб қўйилади. Шунингдек, унга нисбатан тегиш-ли равишда ҳўжатлар расмийлаштирилади ҳамда қўнунда кўр-сатилган молиявий ва маълумий чоралар қўлланилади.

— Қатъий солиқ тўловчи гувоҳномаси асосида фаолият кўрсатувчи тадбиркорлар зарурият туғилганда фаолиятла-рини вақтинча тўхтатишлари мумкинми?

— Албатта мумкин. Бунинг учун туман давлат солиқ инспек-циясига ёзма равишда ариза билан бирга гувоҳномасини топ-ширса бас. Шундагина бу жараён қўнуний ҳисобланади ва кўр-сатилган вақт ўтгандан сўнг тадбиркор фаолиятини яна давом эттириш имкониятига эга бўлади.

Суҳбатдош
Очин ҲАЗРАТОВ.

ҲОСИДОРЛИКНИ ОШИРУВЧИ КУКУН

Темирнинг микроэлемент сифатида ўсимликлар ҳаётида кат-та ўрни борилиги маълум. Олма, банан, ҳўрмо каби ва бошқа ўсимликлар меваларида бўлган темир моддаси киши организмиз учун зарур элементлардан ҳисоб-ланади. Олимлар кейинги йиллар-да темир ва унинг бирикмалари қатор ўсимликлар ҳўсинлини кў-пайтиришда муҳим омил бўла олишини амалда исботламоқда-лар. Россия Фанлар академияси хизматчиси Г. Э. Фолманис те-мирнинг майда кўкундан помид-дор, сули, арпа, қарам ва лавла-ги экилган майдонларда фойда-ланиб тажрибалар ўтказди. На-тижада бошқоқли ўсимликлар хо-

сили ўртача 15 фоизга, қолганла-рида эса ҳўсин 30 фоизгача ор-ганилиги мўлжал бўлди. Россия, У-краина, Беларуссия, Молдавия ва Латвияда олиб борилган амалий тажрибалар буни тасдиқлади.

Фан

ЧИННИ УЧУН ЯНГИ ХОМ АШЕ

Тошкент кимё-технология ин-ститутини доценти А. Эминов маҳал-лий минераллар ва қишлоқ ҳўжа-лиги чинкидиларидан фойдаланиб ҳўжалик чинини учун янги хом ашё олиш мумкинлигини амалда исбот-лади. Ангрен каолини, кварц-дала шпатли қўмлар, фосфорит ва крем-незём асосида олинган янги чинни массаси механик ҳўссалари жи-ҳатидан маълум чинилардан усту-

лик қилади, нисбатан арзон тура-ди. Тошкент ва Қўвасой чинни кор-хоналарида, Ангрен керамика ком-бинати ва абразив заводларида ўт-казилган тажриба синовлари кутил-гандан ортқ натижалар бери-ди.

МАРСГА УЧИШГА ТАЙЁРГАРЛИК

Америкалик астронавт Т. Стаф-форд бошчилигидаги «Синтез» экс-пертлар гуруҳи йигирма биринчи аср бошларида Марс сайёрасига учми режаларини қўлаб чиқди. Ре-жаларни тузишда Шўша Шатлар-нинг астронавтика бўйича миллий

қўмитаси, энергетика ва мудофаа вазирликлари вакиллари ҳам иш-тирок этишди, бу ишларнинг асо-сий мақсади эса Ойга ва Марсга учини амалга оширишдир. Ойга учми 2003-2005 йилларга мўлжал-ланган бўлиб, бу ерда доимий ҳа-ракатдаги станцияни жойлашти-риш режаси бор. Мана шу стан-цияда астронавтар Марсга учми учун зарур илмий муаммоларни ўрганадиган, улкан вазифаларни ҳал қиладилар. Марсга учми 2014-2016 йилларга мўлжалланган бў-либ бошқарилувчи «Фридом» ор-битал станциясини яратиш тақли-фи қўллаб-қувватланди. Катта микдордаги юни кўтарувчи та-шиштин ракета ва атом кўчи би-лан ишловчи қурилмалар яшам гуруҳ режаларидан ўрин олган.

Қудрат АХМЕРОВ,
кинегар-муҳандис.

Транспорт

МАҚТОВГА САЗОВОР

Суратли лавҳа

— Муҳаммадумари ҳаммамиз «Умар уста» деб атаймиз, — дейди корхона дирек-тори Ўбайдулла Валиев. — Мана яқинда «Доган» автомобилларининг фақат бир марта қўлланиладиган олдинги амортиза-торларини қайта тикласа бўладиган ик-тирони яратди. Унга бундан кейин ҳам яна кўплаб ихтирочилик билан шуғулланиши

учун ихтирочилик гувоҳномасини топшир-дик. У барча турдаги машиналарни туза-тиш ва сошлаш бўйича етук мутахассиси-миздир. «Умар уста»нинг кўп яхши фази-латлари ёшларга ўрнат. У тиниб-тинчи-маслиги, автомобилларга қайта ҳаёт бахш этиш йўлидаги изланишлари би-лан мақтовга сазовор бўлаётди.

Гули АБДУЛЛАЕВА.

СУРАТЛАРДА: (чапда) ихтирочи Муҳам-мадумар Юнусов (чапдан ўчинчи) касб-дошлари билан автомобилнинг двигате-лини қўздан кечирмоқда; (ўнгда) ёш созловчилар иш жойларига келишмоқда.

Равил Алябев олган суратлар.

Хўнармандчилик

ТўҚСОН ЁШЛИ ЧЕВАР

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Халқ бадий хў-нармандчиликлари ва амалий санъатини янада ривожланти-ришни давлат йўли билан қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони қўлда ишланадиган юксак бадий буюм-ларни тайёрлаш ва унинг ўзига хос турларини қайта тиклашни ҳам кўзда тутди.

— Ушбу Фармон бизнинг кўпдан бери ўйлаб юрган орзумиз эди, — дея сўз бошлайди Назира она Ҳўлмухамедова. — Биз каби хонадон шароитида юксак бадий буюмлар ишлаб чиқа-рувчи халқ хўнармандларига, уларни маҳаллий хом ашё, мате-риаллар, асбоблар ва кичик механизация воситалари билан таъминлашга амалий ёрдам кўрсатилиши жуда мамнун қилиди. Узоққа боришнинг ҳўжати йўқ. Масалан, менинг ўзим бутун умримни тикувчиликка бағишладим. Шу йиллар мобайнида қан-чадан қанча кийимлар тикишга улгурдим, кўплаб шоғирд орт-тирдим. Ҳозир ҳам уларнинг кўпчилиги ҳўзуримга келиб тури-шади, маслаҳат олиб туришади...

Миллий кийимлар устаси Назира Ҳўлмухамедова «Кўкча» даҳасининг Нишабқулоқ маҳалласида истикомат қилади. Анча ёшга борган бўлсаларда ҳали ҳам тетик, бақувват. Қўлидан сира игна тушмаган бу онахоннинг тўқсон йилга яқин умри бутун меҳнат билан ўтди.

Кейинги пайтларда кўзларидан кўзойнак тушмай қолган бўл-сада тиним билмай ишлайдилар, баъзилар «бола-чақадан тин-чиган бу кампирга нима етмас экан. Қариганда маза қилиб юрмайдими?» дейишади. Уларга Назира она шундай жавоб берадилар: «Меҳнат менинг овунчоғим. Ишга ўрганган одам уйда бекор ўтиролмас экан, айланайлар».

Онахон ёшликлардан қандай миллий либосни дўндириб тикардилар. Бирон бир ишга киришсалар, унинг уддасидан чиқмай қолган пайтлари сира бўлмаган. Эркаклар учун бано-рас, парча, кимхоб, беқасам тўнлар, чакмон, яланг-юпун тўн, якта ва уларга мос келадиган белбоғу саллачаларгача тикиб, мийхўзаларни хўрсдан этиб келяптилар. Аёллар учун эса кам-зул, нимча, яланг-пахтасиз аврели тўнлар, буюртмаларига кў-ра мурсак, паранжи, турли хил қўйлак ва лозимларни тикиб берадилар. Бундан ташқари Назира она кўрпа-тушак, болиш, қўроқ кўрпа тикишларни ҳам ўзлаштириб олганлар.

«Хўнарли киши хор бўлмас» деганлари рост экан. Назира она тикувчилик хўнарлари тўғрйли оилани икки марта огирчи-ликдан қўқилтирмай олиб чиқдилар.

— Урушдан кейинги йиллар оврўпocha либослар кийиш ра-симга кирди. Ушанда ҳам мен миллий кийимлар тикишни тарк этмадим, — дейди онахон бизга. Мустақиллигимиз шарофати билан қадриятларимиз қайта тиклана бошлади. Эндйликда ўз-лигимизни танидик, миллий маданиятимиз қайта жонланди. Шуносига шўкур. Ёш-ялангларнинг ўзимизнинг миллий кийим-ларда чакмоқдек тобланиб юрганига нима етсин!

ИПЛАКЛАРИ ТИППОДАН

Сузик ота маҳалласидаги мўъжазгина ҳўлида дўппи тикув-чи кекса онахон истикомат қиладилар. Аслида бу инсон қа-тортутилик бўлиб, Мирсултон қассобнинг 7 кизларидан ўртан-часи эдилар. Башоратли бўлсин дея уларга Башорат деб исм қўйилган. Қўшинлари Моҳира, Сокина ва бошқалар ҳам че-варликда тенги йўқ аёллар.

— Ҳеч бўш вақтимиз бўлмасди, — деб ҳўқоя қиладилар Башорат она. Ёғзимиз гапда бўлса ҳам қўлимиз ишда бўлар-ди. Уччаламиз опа-сингилдек эдик. Бир-биримизниқига чиқиб чеварлик қилардик. Билмаганимизни ўрганардик. Кези кел-ганда битмаган ишларимизни ҳашар йўли билан битириб олар-дик. Мен дўппи тиксам, Моҳира кийим-кечак, кўрпа-ёстик, тўшакларни тикишга моҳир эди. Сокина эса палак, сўзана-ларни тикишга уста эди. Ҳаммамиз Шайхонтоҳурдаги бадий буюмлар корхонасига аъзо эдик. Шароитимизга кўра уйга иш олиб тикардик. Ёнг яхши тиккан бўлганимиз Санбат му-зейининг халқ амалий санъати бўлимида ҳам намойиш этил-ган.

Холанинг ҳўқоясини тинглай туриб юқорида номи тилга олинган музейда кўрганларим: дўппи, қийик, жойнамоз, па-лаклар кўз олдимдан бирма-бир ўта бошлади. Башорат хола тиккан «Чаманда гул», «Тоҳир ва Зўҳра», «Қурбақа нўсха», «Иро-қи нўсха», «Марғилон нўсха» дўппиларни томоша қила туриб, уни тиккан устаси санъатига тасаннолар айтган эдим. Қизиги шундаки, бу экспонатлар ташриф буюрувчиларга яхши кайфи-ят бахш этибгина қолмай, балки улар кўз ўнгида ўзбек дўппи-ларининг ўтмиш сир-асрорларини ҳам намоян етарди.

Башорат опа, Моҳира ва Сокина холалар деярли тенгқўр-дирлар. Анча ёшга бориб қолганларига қарамай ўтмиш хоти-раларини шундай тўлқинланиб баён этишадики, уларнинг сўз-ларини тинглаб туриб чеварлик санъати тарихи ва унинг биз билмаган сир-асрорлари кўз ўнгингизда намоян бўлади.

— Чеварликни ёшлигимизда онамдан ўрганганман. Онамиз Зебунисо биз опа-сингилларга ўз хўнарларини қолдирган-лар. Бунинг учун у кишидан умрбод миннатдоримиз. У пайтлар бошқача эди-да. Қизу жувонлар ҳаммаси бичув-тикув ишлари билан банд бўлишарди. Ҳаммамиз зерикмаслик учун бичув-тикув юмушлари билан шуғулланардик. Чеварлик рўзгоримиз-ни бут қилиб, баҳоли-қудрат тебратиб турарди.

Ўғилми, қизми ишқилиб хўнарли бўлгани яхши. Хўнарли-нинг турмуши ҳамиша фаровон бўлади. Бўш вақти бехуда ўт-майди.

Бу гаплар Башорат холанинг ёшларга айтган насихатлари.

Маҳмуд АХМЕДОВ.

Танловлар

ЁШ ИСТЕЪДОДЛАР

Хайъати томонидан суратларни баҳўлашда танланган асарнинг мавзуга мувофиқлиги, техник ҳўлати, иш сифати, равшани-лиги, дизайни (ташқи кўриниш)га катта эътибор берилади. Фото-графия бўйича 1-ўрин Сўрхонда-рё вилоятининг Сарйосиё тума-

ЯПОНИЯДАН СОВРИН БИЛАН

Ҳар йили Японияда «Ер тасавури» деб номланган ижтимоий экологик йўналишдаги халқаро кинофестиваль бўлиб ўтади.

Бу йил Ўзбекистон илмий-оммабо ва ҳужжатли фильмлар киностудиясида режиссёр Шухрат Махмудов суратга олган «Қора кул» деб номланган фильм таклифнома асосида фестивалга тасвир қилинди. Фестиваль якунларига қўра Ўзбекистонлик киноижодкорлар яратган экран асари 150 давлат ижодкорлари фильмлари ичдада саврини иккинчи ўринни олишга муваффақ бўлди. Шу муносабат билан ҳужжатли фильм режиссёри Шухрат Махмудов билан суҳбатлашдик.

— Шухрат ака, халқаро кинофестивалдан қандай руҳий озуқалар олдингиз?

— Аввало хориздаги ҳамкасбларим кайфиятида ўзбек киносига бефарқлик йўқлигидан қувондим. Фильмга берилган баҳода сценарий муаллифи Розия Мерганбаева, тасвирчи Ғайрат Шукуров, бас-такор Дмитрий Яков-Яновскийларнинг муносиб меҳнати борлигини албатта таъкидлаб ўтмоқчиман.

— «Қора кул» фильмини ҳажон билан кўрдим. Ҳаттоки ҳозир мулоҳазаларимни сўз билан ифодалаш ҳолатида ҳам эмасман. Бу ҳужжатли фильмининг яратилиш жараёнига ҳам тўхталсангиз...

— Ўзи бу мавзуда фильм яратиш гоёси 1970 йилларда, талабалик даврларимда уйғонган эди. Қора кўл етиш-

тирадиган чўпонлар даврасида бўлиб, уларнинг ишларини кўриб, жуда таъсирланган эдим. Улар 3 кунгина яшаган қўзиларнинг терисини шилиб олар эдилар. Одатда 3 марта терисидан чиройли теллақ, пальто кийиб юради. Ҳужжатли фильмининг қора кўл эмас, «Қора кул» деб номладим. Умри ҳазон бўлиб, қулга айланган қўзилар — қора кулчалар улар...

Олтиш дақиқа давом этадиган 2 қисмли фильмда замондошларимизни эзгуликка даъват этмоқчи бўлди.

— Айни кунлардаги ижодингиз ва режарингиз қандай?

— Киностудиямиз ижодкорлари турли мавзу ва жанрларда ҳужжатли фильмларни киновидео тасмаларга туширмоқдалар. Гурӯҳимиз республикамизнинг ижтимоий-иқтисодий ҳаётига бағишланган «Ҳажонга йўл» номи 2 қисмли экран асарини ўзбек, рус, инглиз тилларида суратга олиб бўлди. Энди Хайридин Султонов сценарийи асосида «Улар Германияда ўқишган эди» ва «Ҳашар» фильмларини суратга олишни бошладик.

Суҳбатдош
Махмуд МИРСОАТОВА.

Лондон музейида Юнонистондан келтирилган ҳайкалча бор. Унинг кўзлари ўрнида 2 та олмос яққирайди. Ҳайкалчанинг ёши 2500 йил деб аниқланган. Ҳажон миқёсида XVII асргача олмос фақат Ҳиндистон (Ҳайдаробод)да маълум эди. У қимматбаҳо тошлар ичда энг нуфузли, умри узок, ташқи таъсирларга бардошли, энг қаттиқ, ноёб, энгил замин маҳсулотидир. Олмосга инсон ишлов бериб, уни бриллиант (гавҳар)га айлантирди, томонларини текислади ва силлиқлади. Чунки табиий ҳолдаги олмосга тушган ёруғлиқнинг атиги 17 фоизи қайтади, сайқаллангандан кейин эса бу рақам бир неча марта ортиди, яъни гавҳарнинг жилваланиш хусусияти анча кучаяди. Ҳар бир томонидан қайтган нур атрофга бир текисда таралади. Шунда бриллиант қоронғу осмонда чарақлаган юлдузни эслатади, унда одатда 57-80 та томон бўлади, аммо энг қиммат турининг томони эса 128 та.

Олмоснинг баҳосини оширувчи белгиларига ранги ва ҳажми ҳам қиради. Рангисиз оқига қараганда киши диққатини кўпроқ ўзига тортади. Кичикларидан кўра йирикларининг бозори қаққон. Заргарликка яроқсиз қисми сановат мақсадларида (чақролчи, қирқувчи, сайқалловчи, пардозловчи, ўювчи асбоблар сифатида) қўлланилади.

Қадимдан бриллиант аёллар учун зеби-зийнат саналган. Шоҳлар, хонлар ва қиролларнинг тожларини беэаб турган. Масалан, Англия қиролчаси Викториянинг тожидида нодир тошлар ичда «Кўхнур» гавҳари (вазони 106 мисқол) алоҳида нафосат кашф этади. Рус императори Екатерина II нинг зарҳал нимчасида «Орлов» бриллианти (199,6 мисқол) порлаб турар эди. Немис профессоры Биттенберг ҳисоби-га кўра баҳоси 10 миллион долларга тенг олмосни бир киши кўлида кўтариб юра олади, лекин шу баҳога тенг олтин ёмбисини ўрнидан силжитиш амри маҳол. Чунки бу нархда қир олтин 12 тоннани ташкил этади.

Тарихда машҳур йирик бриллиантлар тўғрисида халқлар турли ривоятлар тўқиганлар: Эрон ҳукмдори Нодиршоҳ 1739 йилда Деҳлини забт қилганди. Бобур салтанатидаги йирик гавҳарни қидиради, лекин ҳадеганда тополмайди. Охири фахмлайдики, Мухаммадшоҳ бриллиантни салласи

орасига беркитган. Нодиршоҳ хайрлашув зиярати охираган пайтда Мухаммадшоҳга салла-

ларини эсдалик учун алмаштириш истагини билдиради. Саллалар ўрин алмашади. Нодиршоҳ ватанига қайтиб саллани чуватади, ундаги олмосга нигоҳи тушгандаёқ «Кўхнур», яъни «нур таратувчи тош экан» дея ҳаяжонланиб кетади. Шу кундан эътиборан мазкур олмос Кўхнур номи билан тарихда қолади. Кейинчалик у фалақнинг гардиши билан Буюк Британияга келиб қолди.

XX асрда олмоснинг ноёб хусусиятлари қаторига ярим ўтказгичлик хоссаси ҳам қўшилди. 1920 йилдан бошлаб уни техникада қўллаш имконияти аниқланди. Заргарлик учун йирик бўлақлари, шаффоф, рангдор ва бенуқсонлари танланганди. Қолганлари техника мақсадлари учун хизмат қилади. Немис олимни Маос ихтиро қилган, бутун ҳажон тан олган тасниф бўйича табиатда тарқалган 3000 минерал ичда олмоснинг қаттиқлик даражаси энг юқори. Унинг мутлак қаттиқлиги кварцга нисбатан 1000, қорунгда қараганда 150 марта юқори.

Баъзан шундай ҳолат кўзга

ташланадики, биргина олмос кристаллининг ўзида оптик ўқларининг йўналишига, калта-узунлигига қараб ёнларининг қаттиқлиги бир-биридан фарқ қилади. Бундан фойдаланиб унинг томонларида ёзувлар пайдо қилиш мумкин. Мазкур хусусиятга кўра «Кўхнур» ва «Шох-олмос»да уларнинг номларини муҳрашга муваффақ бўлинган. Бу ноёб тошнинг бундай жиҳатини Абу Райҳон Беруний кашф этган. Табиатда олмоснинг шундай тури ҳам учрайдики, у ҳеч қандай ишловга бўйин эгмайди.

Олмос ўз қиммий таркибига кўра кўмир, карвон (углероддан) иборат. Бу борада у кўмир ва

раш маҳсулоти ҳисобланади. Тоғ жинсларидан ажратиб олиналган олмос кристалли юзаси гадир-будир, хира ва юққа парда билан қопланган ҳолда бўлади. У табиий қўриниши билан киши диққатини ўзига жалб қилмайди. Шу сабабдан инсон олмосни ёқут, зумрад, марварид, сапфир, олтиндан анча кейин пайқаган. Ундан бриллиант тайёрлаш усули ўзлаштирилгандан сўнг қимматбаҳо тошлар ичда биринчи ўринга чиқди.

Ҳиндистон бир вақтлар ҳажонда ягона олмослар давлати эди. XVII асрда Бразилия бу тошга эга бўлгандан кейин олдинга ўтиб кетди. Кейинги йилларда ҳам олмос конлари сафи ортиб бормоқда. Масалан, Австралияда 1978 йилда, Архангельскда 1922 йилда, Ўқустистонда 1995 йилда янги конлар очилди. Лекин Ҳиндистон ва Индонезия ва Африка конларидан анча илгари маълум бўлган. У конлардаги олмос ҳозир тугаб қолган.

Олмосдан энг кўп фойдаланувчи давлатларга Америка Қўшма Штатлари, Япония, Италия, Буюк Британия, Франция ва Россия қиради. Уни заргарлик мақсадларида қўлловчи давлатлар — Ҳиндистон (Бомбей), Бельгия, Исроил, Америка Қўшма Штатлари, Жанубий Африка Республикаси, Нидерландия, Франция ва Германиядир.

Ҳисоб-китобларга асосан 1-3 мисқолга тенг олмос тоза олтиндан минг марта қиммат баҳога эга. Олмоснинг йирик турлари фақат қиммат савдосида сотилади, чунки баҳоси жуда юқори. Масалан, машҳур «Куллиана» (3106 мисқол)нинг баҳоси 94 тонна олтинга тенг. У Лондондаги Тауэре музейида сақланмоқда. Бу олмосдан 105 донна бриллиант тайёрланган.

Зожиржон МАШРАБОВ,
Халқаро Бобур жағма-сининг президенти.
Қўзибой ҚОРАБОВ,
геология-минералогия
фанлари номзоди.

Кўпни кўрган, насиҳатгўй отахонларнинг бардам, соғ-саломат юриши ёш авлоднинг ҳам бахти.
Рустам Шарипов олган сурат.

ган хивалик кошнкор усталарнинг диди ва маҳоратини кўз-кўз қилиб турибди.

Хиванинг Мулла Нурмуҳаммад уста Қаландар ўғли, Сўфи Мухаммад Ниёз уста Абдулжаббор ўғли ва уста Абдулла каби усталари тарихий обидларини таъмирлаш учун ранг-баранг безаклар яратиб, қадимги Хоразм қулоқчилигининг энг яхши анъаналарини қайтадан тикладилар. Асосий бинонинг ўйма нақшли эшиклари ҳашамдорлиги билан кишини ўзига ром этади. Ёгонча ўймакор нақш солишда, гўлдор сополларни силрлашда Хива усталарига тенг келадиган усталар бўлмаган. Эскиданги ўймакор ёгон озагасига қил суяги билан жуда нафис гуллар ясаган. Гумбазли далолатдан хонақоҳга қираверишдаги эшикнинг қумуш ҳалими мис ҳалқасида 6 апрель 1353 йил деб ёзиб қўйилган.

Бу мажмуанинг жуда қадимийлигини гувоҳлик беради. Сернақш ўйма эшикларини истеъдодли уст Нодир Мухаммад 1893—1894 йилларда ясаган ва ўз номини ёзиб қолдирган. Пахлавон Маҳмуд мақбарасидаги нафис нақш — безаклар бинонинг шўхратини, чироқини янада оширади. Умуман олганда гоят зўр маҳорат билан ёгонча ўйилган аjoyиб нақшлар, силрганан гўлдор сопол, ганч ўймакорлиги буларнинг ҳаммаси мақбарани гўзаллаштирган.

1913 йилда Афандиёрхоннинг буйруғи билан Қурбон Ниёз бошиқ усталар мақбара ёнига икки қаватли Қорихона биносини қурадилар. У ҳовлининг бутун гарбий томонини эгаллайди. Шундай қилиб, ҳовлининг жануби-гарбий қисмида ўймакор устуни айвон қурилиши билан қўқам гўзал меъморчилик мажмуи бунёд бўлди.

Пахлавон Маҳмуд мақбарасининг энг муҳим хусусияти гумбазнинг ниҳоятда катталиги ва тепасининг зарҳалланганлигидандир. Ҳар гал бу санъаткорона ишланган мақбарога кирганимизда қили гул хивалик усталарнинг ақл-заковати, нозик санъати олдига лол қоламиз. Ҳар бир нақш, ҳар бир ўйма ичида усталарнинг фидойилига қилган меҳнат, қўл изи, қорак тағти, нафаси сезилиб, кўриниб тургандек бўлади. Бу нақшларда халқимизнинг буюк ва бой тарихию ўнмаш маданияти, юксак санъатий асрлар оша яшаб келётган хунармандлиги намоён бўлиб тураверади.

Рашид БОЙТУЛЛАЕВ,
санъатшунос.

Инсон қадимдан мусиқага ошно бўлиб келган. Унинг бетақдор қудрати, сирли сеҳри хусусида турли даврларда қимматли фикрлар билдирилган. Куйга илоҳий куч раъзи деб ҳам қарашган. Шу боис мисрликлар чолгу таратаётган куйни муқаддас ҳисоблаганлар. Юнон ва римликлар ёқимли оҳанглар шарафига эҳромлар бунёд этган бўлишса, ҳиндлар ва форслар унинг бетемсол руҳ сифатида яшашига ишонган.

Форслардаги бир афсонага кўра мусиқа қачонлардир худолар ўртасида яшаган самовот бокираси бўлган. У одамни севиб қолади-да, осмонни тарқ этиб унинг ёнига тушади. Бундан хабар топган худолар ғазабланиб, унинг ортидан кучли шамол юборадилар. Довул мусикани дунёнинг узок-узок бурчакларига олиб кетади. Аммо у барҳаёт қолиб, инсонлар қалбида мангу яшайди, деган ривоят бор. Ушандан буён роҳатбахш куйлар инсоннинг энг яхши йўлдоши бўлиб қолган экан. Одамзотнинг соғлигига ва узок умр кўришига мусиқа ижобий таъсир этиши хусусида шарқ алимоларидан Ал-Хоразмий, Абу Райҳон Беруний, Абу Наср Форобий, Ҳорун ар-Рашид ҳам таъкидлаб ўтишган. Бу ҳақда Форобий шундай ёзади: «Мусиқа шу маънода фойдалики, у ўз мавозанатини йўқотган одамлар ҳулқини тартибга келтиради. Бу илм соғлиқ учун ҳам фойдалидир. Чунки тана касал бўлса, руҳ ҳам сўйди. Тана тўсқича қарас, руҳ ҳам тўсқича учради. Шунинг учун гўзал овозлар таъсири билан руҳни соғайтиришининг инсон соғлигига фойдаси бор». Буюк табиб Абу Али ибн Сино баъзи беморларни севишли куйлар таъсирида даволагани тарихдан маълум. Навқиронлик даври-

ни Бухорода ўтказган Ибн Сино мусиқанинг сеҳрли қудрати ва инсон руҳига таъсирини ўрганиб, «Мусиқа санъатига кириш», «Шифо», «Тиб қонунлари», «Мусиқа илми ҳақида маълумот», «Ишқ рисоласи» сингари асарларида бу ҳақда қўплай маълумотларни келтиради. Ибн Сино безак кенг тарқалган пайтда ҳаётбахш куйлар таъсирида беморларни ўлимдан сақлаб қолган экан. Шу билан бирга савдойи, савваса, безовалик, асабийлик каби бир қанча касалликларни куй ёрдамида даволаш мумкинлигини ҳам

Санъат
**ОҲАНГЛАРГА
МУЖАССАМ
СЕҲР**

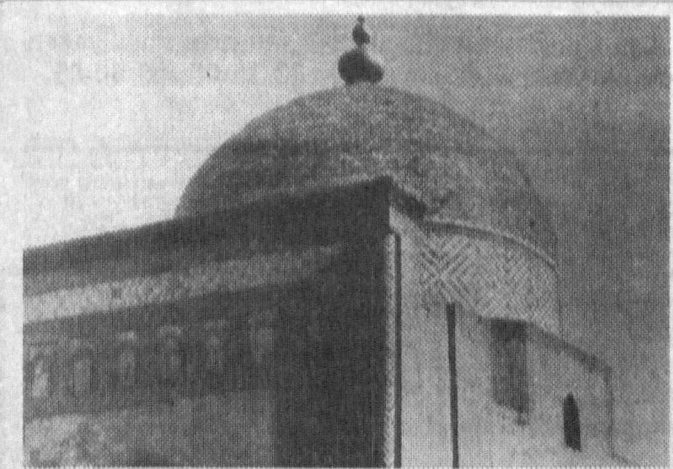
амалда исботлаб берган. Жуда қадимда араб шифокорлари ҳам мусиқада илоҳий куч борлигини, унинг инсон танасига тез таъсир этишини англаб, беморларни чолгу асбоблари ёрдамида даволашган. Шифохонларга тез-тез созандалар таклиф этилган. Кайковус ўзининг машҳур «Қобуснома» асарида ўғлига насиҳат қилиб, куйидагиларни ёзган: «Агар эшитувчи қизил озлик, мош-гуруч соқол бўлса, (мусиқа асбобининг) иккинчи торида чалгил, агар сариқ юзли бўлса, (мусиқани) бум торида чалгил, агар қора юзли, савдойи, орик бўлса, (мусиқани) кўпроқ ўд торида чалгил, агар бадани оқ ва семиз ҳамда нам бўлса, йўғон торда чалгил».

Турли хил оҳангдаги мусиқа, куй инсонга роҳатлантирувчи, уқлатувчи, қўзғатувчи таъсир қилади. Мусиқалар асосан етти нотадан иборат.

рат. Қуръони карим ҳам етти усулда (харф-да) қироат қиладиган қилиб нозил қилинган. Улардан қайси бири осон бўлса, ўша билан қироат қилинг дейишган. Шунинг учун ҳам масжид, мадрасаларда қироат билан Қуръон ўқиш одат тусига кирган. Бу инсонларнинг соғлиқларини тиклаш ҳам кўзда тутилади.

Мусиқанинг жозибдорлиги ҳақида даҳолар ҳам тарих саҳифаларида ўз фикрларини билдириб кетишган. Арасту шундай ёзганди: «Мусиқа қалбнинг ахлоқий жиҳатларига таъсир кўрсата олиш лаёқатига қодир. Модомики, мусиқа шундай хусусиятларга эга экан, демек, у кишиларни тарбиялаш воситаларига киритилмоғи лозим». Алишер Навоий эса бундай дейди: «Эй, Навоий топти мутриб сози-дан кўнгулм наво, Гўйиб жон риштасига теги-ди мизробин анинг». Америкалик олим Френк Флуднинг айтишига қараганда, юраги хаста кишиларда мусиқа ҳуш қайфият тугдираркан. Ёқимли куй улардаги тушқунлик руҳини йўқотиб, фавқулодда бўлган ваҳима ва хавотирни бартараф этишга ёрдам берадиган. Мусиқа оҳангларини барча жониворлар ҳам берилиб тингалаганлиги гоятда ҳайратланарлидир. Сигирлар мумтоз мусиқа остида кўп сут бериш тажрибада исботланган. Оромбахш куй уларни бўшаштириб, тинчлантирар экан. Олимлар яна шуни аниқлашганки, ўсимликлар ҳам мусиқани ҳуш қўришаркан. Ёқимли куй таъсири остида гуллар очилгани ҳақида маълумотлар бор. Бу сирли тилсмот хусусида яна кўп фикр юриштиш, мисоллар келтириш мумкин. Балки мусиқада ростдан ҳам минг йиллар қаъридан келадиган бутун мавжудотни ҳайратда қолдирган жумбоқлар сил-сисиси муҳассамдир. Яна ким билади, дейсиз?

Иззат АҲМЕДОВ.

Ўзининг 2500 йиллигини нишонлашга ҳозирлик қўраётган Хивани жаҳонга танитган Оллоқулихон, Шерғозиҳон, Қўтлуғмурод Инок, Мухаммад Аминхон, Мухаммад Раҳимхон, Исламхўжа мадрасалари, Қалтаминор ва Исом хўжа миноралари, Кўҳна Арк, Нуруллабой, Карвонсарой, Саройбозор, Тошқовли, Онавшахон ва Қўшдарвоза каби улкан қасрлар, саройлар, гумбазлар орадан неча ўнлаб йиллар ўтган бўлишига қарамай ҳамон ўзининг нафосатини, салобатини йўқотмаган. Хоразм халқ меъморчилиги ва кошнкорлигининг ноёб намуналаридан бири ҳисобланган Пахлавон Маҳмуд мақбараси ҳам ўзига хос қурилиш услубига эга.

Хива — 2500 ПАХЛАВОН МАҲМУД АБАДИЯТИ

Бу мақбара тарихда Полвон бобо ёки Полвон Пир номи билан машҳурдир. У дастлаб 1664 йили Пахлавон Маҳмуд даҳмаси устига қурилган кичик бир иморат ўрнида бунёд этилган. Дастлаб кичикроқ қилиб қурилган бу бино ва унинг атрофлари давр ўтиши билан энг қийин қурилишлар ҳисобига бутун бир гузарни эгаллаган, катта бинолар мажмуасига айланган.

Ҳозир бу ерда мақбарадан ташқари, масжид, хонақоҳ, зиёратхона, қорихона, чоғроқина бўлган мадраса, қабристон, ошхона ва бошқа бинолар бор. Бу мақбарани қуришда Хоразмнинг энг моҳир ва тажрибали бинокорлари қатнашганлар. Мақбара қурилишини ҳазорасалик моҳир уста Одина Мухаммад Мурод бошқариб бorgan. Бино ичи Хива меъморчилиги анъаналарига амал қилинган ҳолда ганч билан сувоқ қилинган. Дастлаб қурилган хоналардан ранг-баранг сиркор безаклар бўлмаган. Бундай нафис ва жиҳодор безаклар кейинги вақтларда ишланган. Ҳозир Пахлавон Маҳмуд мақбарасининг қурми бўлган аjoyиб мовий ранг сиркор қосимли безаклар сағанани, ташқи қўшма ва пештоқ эса ташқи томонини беэаб турибди. Хонақоҳнинг гарб эшиги орқали зиёратхонага ўтилади. Унда Пахлавон Маҳмуднинг нафис безакли сағанаси қўйилган. Сағанан — марматоташ қосин пойдевор устида, иккаласи ҳам ўсимликсимон нақшлар билан қопланган.

1825 йилда Оллоқулихоннинг буйруғи билан зиёратхона, хонақоҳга яна бир бор сиркор безаклар берилади. Шунингдек, мақбара гумбаз, пештоқнинг барзи кўчиб кетган безаклари урнига аввалгисига ўшатиб янги қосинлар ўрнатилади. Безак гуллар орасидаги китоблар Пахлавон Маҳмуд рубойларидан иборат. Бу қоплама безаклар Хоразм меъморчилик санъатининг юксак даражада ривожланганлигини ва уларни ярат-

Назм

ЎЛИМНИ ЕНГГАН ҚЎШИҚ

Буюк зотлар ҳақида жуда қўплай ривоятлар, ҳикоятлар тўқилган. Уларда халқнинг ўша зотларга бўлган меҳр-муҳаббати, ҳурмати муҳассамлашган. Соҳибқирон бобимиз ҳақидаги бир ривоятда Амир Темур нафақат салтанат соҳиб, балки кўнгли санъатга, эзгуликка мойил инсон эканлигидан сўзланади.

Йўллар олис, унмайди,
Кун қиздиран қанчалар.
Юрак-бағир эзилар,
Кўзга қалқар томчилар.

Самарқанд осмонида
Янграғай мунис садо,
Биз учун аё султон,
Бўлғил меҳрибон ўзинг.

Иши тўшиб ўрмининг
Тақдирдек нотантига,
Нечук тақдир зулм
айлар.

Куйлаверди гўнда,
Титратиб ер, самони.
Жаҳонгирнинг юраги
Истар энди давони.

Унмайди ҳар одими.
Оёқ қургур чўндаек.
Қўлида ўд, судралар,
Абдулқодир гўнда.

Эриб кетди музлар ҳам,
Шотирлар гўндадан,
Жаҳонгир сари элди.

Табриз шаҳрин забт
этди
Қўлга тушди ёғйлар.
Амир Темур қўздан,
Сўнгсиз ғазаб ёғйлар:

— Эшит сози сеҳрли,
Тили ширин, эй инсон,
Бор, озода, кетавер,
Сенга қўла тўрт томон.

— Самарқандга
ётказинг.
Бириси кун нахора,
Барчасининг лошини
Тортмаси унда дорга.

Абдулқодир гўнда,
Ер ўпиб, ростлади қад:
— Ҳимматингга офарин,
Шодман, шодман

Бириси кун нахора,
Барчасининг лошини
Тортмаси унда дорга.

Аммо юртдошларимиз,
Акирим, айт, нетаман?
Аҳалнинг сиртмоғига?
— Ташлаб қандоқ кетаман?

Ох, Самарқанд
шунчалар,
Олисмидинг Табриздан
Кам-кам кетиб боради,
Кучу қувват ҳам тиздан.

Пешонамга ёзганим
Кўрай, кечидим

— Нечук тақдир зулм
айлар,
Биздек хоки тулроқча,
Юраклар зардоб бўлиб,
Еш тўлдиқу қароқча?

Рухсат бергин, борагин,
Мен уларнинг ёнига...

Абдулқодир ўрмалар,
Удин босиб бағрига,
Чора топпоқ истайди,
Жаҳонгирнинг

Чидолмади жаҳонгир,
Чидолмади, хайкири.
Хузурига шу лаҳза,
Ясоувлини чакриди:

Алалхусус бандилар,
Зиндан эро жойланди.
Эрта билан жаллодлар,
Жазолашга шайланди...

— Куй бунчалар
бағримни —
Уртар, тугади сабрим,
Бор, бандилар барчасин,
Озод айла, шу амрим.

Ярим гўнда оҳанглар,
Тутиб кетди зиндонни,
Уд навоси ўртайди,
Қимирлаган ҳар жонни.

Бор, соз чалган ул
зотни,

Тонгга қадар тинмади,
Чилторларнинг ноласи,
Нол бўлиб эзилди,
Тонгда қўёш шўласи.

Суюб дуо этсинлар,
Озод этдим, бешикаст,
Юртларига кетсинлар...

Юрагиди қайнарни,
Куй бўлғи шу дамлар,
Йиллаверди қидолмай,
Зиндонбонро маҳрамлар.

... Ҳамду санолар айтиб,
Темурдайн тангига,
Табриз сари шамолдай,
Илдам елар бандилар.

Тонгда катта майдонга,
Икки юз дор қуришди,
Икки юз бандилар,
Қатор бўлиб туришди.

Удини босиб бағрига,
Роз айтиди гўнда
Овозлари шикаста,
Боз айтиди гўнда:

Удин чертар тўхтамай,
Абдулқодир гўнда,
Оҳангар мўъжизакор,
Овоз янграр чўндаек:

— Уднинг тилин
англадинг —
Дилингда меҳр қаймоқ,
Султон ўзинг, полвон

«Аё, султон бу замон
Соҳиб даврон ўзинг,
Аҳли ёвни титратган,
Соҳиб қирон ўзинг.

Машшоқ ўзинг, хушхон
ўзинг.

Оҳангар юрагининг,
Етб бормасу ахир,
Ато эт, шафқат айлаб,
Бандиларга жон ўзинг.

Самарқанднинг таҳтида
Уттир, амир, кўл йиллар,
Шафқатингдан эл
гуллаган.

Икки юз одам қони,
Сув каби оқмасин, оқ,
Қилурсан оқибатда
Бул ишга армон ўзинг.

</

СПОРТ

БАРЧА СОВРИНЛАР —
ҲАМШАҲАРЛАРИМИЗДА

«Пахтакор» қиличбозлик залида Республика Халқ таълими вазирлиги ташаббуси билан қиличбозлик бўйича ўқувчи-ёшлар спартакиадаси бўлиб ўтди.

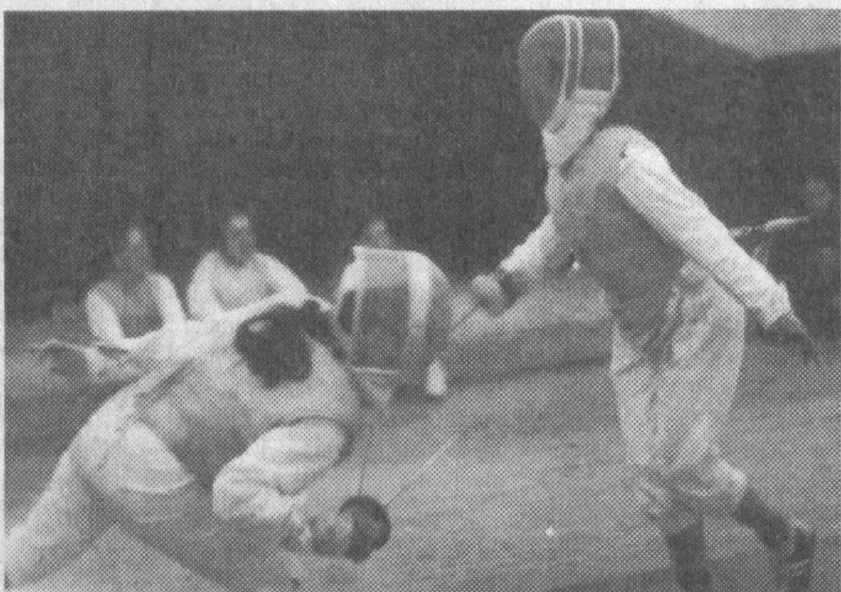
Унда Тошкент шаҳри, Самарқанд, Андижон, Сирдарё, Навоий, Наманган, Фарғона ва пойтахт вилоятларининг терма жамоалари таркибидан 100 га яқин спортчи-ўқувчилар ва маҳоратларини намойиш этишди. Мутахассислар фикрича, спартакиада баҳсларида 18-БЎСМ, республика касаса уюшмалари кўнгилли спорт жамияти, олимпия ўринбосарлари билим юрти тарбияланувчилари яхши техник ва тактик маҳоратга эга эканликларини кўрсатишди.

Беллашувлардан сўнг ўсмирлар ўртасида рапира баҳсида Х. Каримов ҳурмат шохсупасининг энг юқори поғонасидан жой олди. Қиличбозликнинг шу тури бўйича қизлар ўртасида эса Т. Цойга тенг келади-ганлар топилмади. Ўсмирлар ўртасида шпага бўйича Д. Иброҳимов, шамширбозликда эса К. Нейзевскийлар барча рақибларини доғда қолдириб спартакиада ғолиблари бўлишди. Шуниси қувонарлики, ғолибларнинг барчаси пойтахт вакилларидир.

Сўнг яқини натижаларга кўра умумжамоа ўртасида чемпионлар ҳам аниқланди. Бу баҳсда ҳам тошкентлик қиличбозлар энг юқори натижага эга бўлишди. Тошкент вилояти спортчилари иккинчи, фарғоналик ёш қиличбозлар учинчи ўринни банд этишди.

Спартакиаданинг барча ғолиблари Республика Халқ таълими вазирлигининг қимматбаҳо совғалари, фахрий ёрликлар билан тақдирланди.

Дилшод ИСРОИЛОВ,
СУРАТЛАРДА: ёш қиличбозлар «жанг»да.
Рашид Галиев олган суратлар.

Мавлуда Чалабоева 1981 йилдан буйин Тошкент кооператив тижорат коллежидан ишлаб келарди. Унинг «Дўкон иш технологияси» фанидан берган сабақларини юзлаб талабалар тинглаган. Афсуски, М. Чалабоева ўтган йили муаллимлик шаънига доғ туширди.

Толиблар сессиялари яқинлашган сари имтиҳон, синов топириладиган фанларга эътиборларини янада қаратадилар. Тошкент кооператив-тижорат коллежи раҳбарларининг қайта-қайта уқтириши, фақат билимлиларгагина баҳо қўйилиши таъкидланишини, айниқса биринчи курс 5-гуруҳ ўқувчилари қалбларига жо қилдилар. Алқисса, синов имтиҳонлари ҳам бошланиб кетди.

— Ҳамманг саводсиз, фани яхши ўзлаштира олмаган санлар.

«Дўкон иш технологияси» фани ўқитувчиси М. Чалабоева шундай дея 5-гуруҳ толиблари Алишер Рўзиев, Нодира Расулова, Махфуза Иганбоева, Доно Мирзатоева, Абдулхамид Нодиров, Хусния Хайдарова, Улданой Жубашева, Лазокат Хидирова, Баҳром Рошиқов ва Жанар Шараевага

қоникарсиз баҳо қўяди. Аслида бу толиблар муаллима айтганидек саводсиз эмасдилар. Биламиз, биринчи курс то-

ПОРА ОЛГАН
МУАЛЛИМ

либлари эндигона ўрта мактабнинг дарвозасидан йироқлашган ўғил-қизлар. Уларда ишонувчанлик, синоволди хаяжони, ҳадиқ кучли бўлади. Буни Мавлуда Чалабоева яхши билгани ҳолда иш юритди ва деди:

— Айтишгандир, қоникарсиз баҳо олганлар аввало стипендиядан маҳрум бўлади, сўнг коллеждан ҳайдалади.

Стипендия ўқувчининг маоши, шу боисдан М. Чалабоева-нинг «стипендиясиз қолади», «ҳайдалади» сўзлари аниқ нишонга теккан эди. Шу тарика

нятини амалга оширадиган пайт юзага келди. Муаллима белалол ҳаракатини қилса бўлаверди. Шундай бўлди. У ўқувчилар вакили Доно Мирзатоевага ўз талабини қўйди:

— Ҳаммасидан пул йиғасан. «4» баҳо учун 100, «5»га 200 сўмдан. Кейин баҳоларингни

Узи ваъда берганидек журналдаги «2» ларини ҳам тўғирлади. Худди ана шу чоғда ху-

қуқ-тартибот органлари томонидан қўлга олинди. М. Чалабоева аввалига айбига иқдор бўлмади. Ҳар хил баҳоналар тўқиди. Палончи уюштирди

дея кимнингдир ёқасига ёпишди. Аммо далил-ашё, гувоҳлардан қутулиб бўлармиди? — Кўрииб турибдики, Мавлуда Чалабоева ўзи эъёли бўла туриб, шоғирдлари — ўқувчиларининг ризқига чанг солди. Буни очикдан очик, кўр-кўрона амалга ошириб, хизмат мавқени суиистеъмол қилиб, мансабидан фойдаланиб пора олган, — дейди Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси жиноятлари судлов бошқармаси бошлиги, Адлия қатта маслаҳатчиси Муҳиддин Мусаев.

Жиноят жазосиз қолмайди. Бу гал ҳам шундай бўлди. М. Чалабоева 8 йил озодликдан маҳрум этилди. Лекин муаллимнинг ўз шоғирдларидан пора олиш исноди-чи? Бу доғни ювиб бўладими?

Моҳира ҚАРИМОВА.

ҲУҚМ

журналда ҳам тузатиб қўяман.

Стипендиясиз қолиш ёки ўқишдан четлаштирилгандан кўра домланинг талабини қабул қилиш ўқувчиларга осон эди. Рози бўлишди.

Эртаси кун гуруҳдошларининг йиққан 1200 сўм пули ва уларнинг ўзлаштирув дафтарчасини олиб, Д. Мирзатоева ўқув хонасига олиб кириди. М. Чалабоева сўзсиз пулни ҳамёнига солади. Ўқувчиларининг ўзлаштирув дафтарчасига «ҳиммати-га қараб» «4», «5» баҳо қўяди.

Моҳира ҚАРИМОВА.

Моҳира ҚАРИМОВА.

Моҳира ҚАРИМОВА.

Моҳира ҚАРИМОВА.

Моҳира ҚАРИМОВА.

Моҳира ҚАРИМОВА.

Моҳира ҚАРИМОВА.

Моҳира ҚАРИМОВА.

Моҳира ҚАРИМОВА.

Моҳира ҚАРИМОВА.

Моҳира ҚАРИМОВА.

Моҳира ҚАРИМОВА.

Моҳира ҚАРИМОВА.

Моҳира ҚАРИМОВА.

«ҲАММА
НАРСАМ СИЗГА!»

Қўй оғзидан чўп олмаган бир дўстим бор. Жуда ажойиб, беҳад қувноқ инсон. Оти Зикриё. Ўзбек тилидан дарс беради. Ёши ўттизга қараб кетаяпти-ю, уйланмаган. Бола боқидан кўрқармиш. Ўзиям жа-а нозик таъб. Тегиб кетса тишим оғриб қолади, деб қошиқда овқат емайди, сочим тўкилиб кетади, деб сочини тарамайди. Оғзимдан ҳиди келади деб чекмайди, нос отмайди, ичмайди. Хуллас, ўша дўстимизни кўргани юрак хасталиклари шифохонасига борсам, врачлар аравачада жароҳлар хонасига олиб кетишяпти-ю, у бўлса, мени қулдиришга чоғланади, ҳазил-кашроқда: — Ака, мабодо мен бир нарса бўп қосам, қоган ҳамма нарсам сизга! Мен розиман.

— Унда ёзма равишда қолдир, — дедим мен ҳам ҳазиллашиб.

— Э, нималар деяпсиз, мен эски кийимларимни айтаяпман. Операциядан соғ-омон чиққунимча, ҳаммасини кенноиммга ювдиртириб, дазмоллатиб, тайёрлаб қўйинг!...

Туширдим

Ошнам мактаб-мактаб мени бир хусусий ошхонага олиб кирди. Биттадан лагмон, иккитадан кабоб, иккита нон, икки чойнак чойни мазада қилиб еб-ичиб, турар олдидан: «ҳисоб-китоб қилайлик энди» десам:

— Ака, бугун сиздан, эртага мендан бўлади! — деди.

— Хўп, майли, — дея кўндим. Ҳар биримизга икки юз эллик сўмдан беш юз тўлаб кўчага чиқдик. У таомларни макташдан бўшмайди. Мактаган сайин ичимни ит тирмалайди. Ақалли «неча сўм бўлди?» деб кўнгил учун сўраб ҳам қўймайди.

— Тушириб бўпсиз, қани туширинг, бир қўрай! — дея тиржайиб турибди дўстим.

... Бир туширдим...

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

ҚАҲҚАҲ

Эртаси кун яна ўша тут остидаги хусусий ошхонага бордик. Дўстим камхаржроқ қийналиб қолмасин деб, ортиқча таомлар буюрмадим. Ўтган галдаги таомлар билан кифояландик. Ҳисоб-китобга келганда у яна:

— Ака, минг бор узр, пулни унутиб қолдирибман, бугун ҳам ўзингиз бир нарса қилинг?..

Унинг ҳижолатомуз ҳолатини кўрган ҳар қандай киши эзилиб, раҳми келиб, эриб кетади.

— Ҳеч ҳижолат. некманг, майли эртага сиз тўларсиз!..

Учинчи, тўртинчи кунлари у қорасини ҳам кўрсатмади. Бешинчи кун ҳар қалай келди. Яна тушликка бордик, едик, ичдик. Ҳисоб-китобга келганда эса у яна:

— Ака, биз сиз билан қадрдонимиз. Икки кунга сиз, икки кунлик тушлик ҳақини мен тўлайман, деб келишиб эдик. Мана икки кун ўтди, бугун эса сизнинг галингиз, — деб туриб олди. Майли савоб бўлади, деб ўша кунни ҳам мен тўладим. Олтинчи кун ҳам «орқамизда қолиб кетмас, дўстлик шунчалик бўлибдими?» дея мени яна чўв туширди.

Еттинчи-саккизинчи кунлари унинг гали. Мен ҳам уни бир боппай. Туни билан режа тузиб чиқдим. Ишга келсам у яна йўқ. Кейинги кунни ҳам келмади.

Тўққизинчи кун ишга келсам у ишга барвақт етиб келибди.

— Ҳа, намунча азонлаб! — Бугун тушлик сизнинг галингиз. Шунинг учун эрта-лаб чой ҳам томоқдан ўтмади, келавердим.

— Аноини топтолиб, зап болпадин-а? Қараб тур, мен ҳам сени бир чўв туширай! — дедим.

— Тушириб бўпсиз, қани туширинг, бир қўрай! — дея тиржайиб турибди дўстим.

... Бир туширдим...

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

Хусанбой ТОЖИМАТОВ.

«02»

ТУҒРИ ЧИҚҚАН ГУМОН

Шайхонтоҳур туманида истикомат қилувчи А. Восит кичкинагина фирма очиб шунинг орқасидан оила тебатиб юрган инсон. Бирининг ҳақиқа хийнат қилиш, алдаш унга беғона.

Даставвал икки нафар ўзи таниган-билган ёш йигитлар у билан бирга ишлаб, қарашиб юришди. Аввалига улар ҳеч бир камчилик-сиз, кўнгилдагидан зиёда меҳнат қилишди. Кейинчалик эса бироз айтиш бошланди. Бир ишга келиб, бир келмайдиган одат чиқаришди. Восит буни сезиб, уларга тижоратчиликка ўзгага панд бериш, ҳаром лўқма ейиш ёмон оқибатларга олиб келишини тушунтирди. Бироқ айтилган насиҳатлар икки ёшнинг бу қулгоидан қириб, у қулгоидан чиқиб кетаверди.

Бир кун ишчилар «Чорсу» бозорида савдо қилишиб уйга қайтишди. Восит машинани йўл чеккасида тўхтатиб бир зумга дўконга кириб чиқишини айтиб тушиб кетди.

Манзилга ҳам етиб олишди. Т. Носир ва Д. Ёлқинлар уйларида кетишди. Восит машинани гаражга қўйиб, унинг ҳужжатлар сақла-надиған ерига қўйилган 80 минг сўмни уйига олиб кетиш учун уни очганида не кўз билан кўрсинки пуллар қўйган жойда йўқ эди. Қўзларига ишонмади. Носир ва Ёлқиндан бошқа ҳеч қанча олмаган деган фикр келди миёсига. Восит Шайхонтоҳур тумани ички ишлар бўлимига бориб бор гапни айтиб берди. Жиноят қидирув хизмати ходимлари гумондорларни излай-излай бир танишиникидан топишди. Сокта бойбаччалар танишларини олиб базмага чоғланишганди. Бироқ уйдан тузиб чиққан режаларини милиция ходимлари барбод қилишди. Носир ҳамда Ёлқинларнинг ёнидан 80 минг сўм пул топилиди. Улар айбларини бўйнига олишди. Ҳозир қилимилари учун терговда жавоб беришмоқда.

ҚУЁННИ БУРИГА ТОПШИРИБ...

Мирзо Улуғбек тумани ички ишлар бошқармаси ходимларига «Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси» давлат акционер-лик жамиятига қарашли цехдан 43 дона «Антошка» болалар арава-часининг йўқолиб қолганилиги ҳақида тезкор хабар келиб тушди. Навбатчилик қисми ходимлари дарров уни қабул қилиб олишга керакли хизмат ходимларига етказишди.

Жиноят қидирув бўлими ходимлари ўғирлиқни очиб ўчун кеча-кундуз ишлашди. Афтидан ўғри жиноят содир этиш учун узок вақт тайёргарлик кўрган. Аниқроғи шу ернинг «об-ҳаво»сини яхши билган. Ходимлар янглишмагандилар. Ўғри ғойибдан келган эмас, балки шу ерлик И. Раҳим бўлиб чиқди. Раҳим шу ерда қоровул бўлиб ишлайди. Шайтон васвасасига учиб, кечқурун ўғирлик режасини тузиб чиқди. «Антошка»ларни цех ичидан темир тўр симларни очиб бирма-бир олиб чиқа бошлади. У 7 февралдан 6 мартга қадар умумий нархи 150 минг сўмдан ошқ турадиган 48 дона «Антошка» болалар аравачасини ўғирлаб чиқди.

Қўнғир ишнинг барибир қийинги чиқиб қолди. Жиноятчи ҳарчанд усталик билан иш қилган бўлмасин барибир унинг ҳақиқий башараси ошқор бўлди. Ҳозир давлат мулкчини ўғирлаб, ўзи маош олиб рўзгор тебатиб ўтирган ишхонага хийнат қилган шахс терговда жавоб бермоқда.

ҚИПНИ ҚИРҚ ЁРИБ

Пойтахтимизнинг Собир Раҳимов туманидаги мавзелардан би-рида яшовчи С. Илёсин кўрган киши мўйин-қолиб бир йигит экан-да деб ўйлайди. Аммо унинг давлат мулкчини ўғирлаб ашёвий да-лил билан қўлга олинганидан кейин қийлиги аниқ бўлди. Гап шун-даки, ҳеч қерда ишламайдиган, тоғи урта талкон қиладиган 20 ёшли С. Илёс хусусий тадбиркорлик билан шуғулланувчи фуқаро-лардан бирининг уйдан қўнғир йўллар билан 77 дона автомашина қидириганини ўғирлаб кетди. «Настар» фирмасига қарашли бўлган бу молларнинг умумий баҳоси 533 минг 461 сўмни ташкил этарди.

Ички ишлар бошқармаси томонидан берилган тезкор хабардан сўнг Собир Раҳимов тумани ИИБ тезкор вакиллари воқеа содир бўлган жойни ўрганиб чиқиб, жиноятчи ошига қиришди. Шунинг ҳам таъкидлаб ўтиш лозимки, жиноятчининг қўлга олинишида туман экспорт криминалистларининг маҳорати кўл келди. Уларнинг хизмат вазиасига виждонан ёндошуви натижасида жиноят изла-ри тезда очилди.

Мирза АБДУЛЛАЕВ,
Тошкент шаҳар ИИББ матбуот гуруҳи ходими.

БОШ МУҲАРРИР ЭРКИН ЭРНАЗАРОВ

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР